

Veronese: Sv. Kateřina – podruhé, ale jinak

Název emise: **Pražský hrad**

— Paolo Veronese: sv. Kateřina s andělem

Den vydání: 17. května 2017

Hodnota: na obou známkách je stejný obraz

32 Kč – č. 926 (ČP) - černá

32 Kč – č. 927 (ČP) - vícebarevná

Rytecký přepis: Miloš Ondráček

Rozměr známkových obrazů: 40 x 50 mm

Tisk: Poštovní tiskárna cenin, Praha

Druh tisku: OTp jednobarevný (926) a pětibarevný (927)

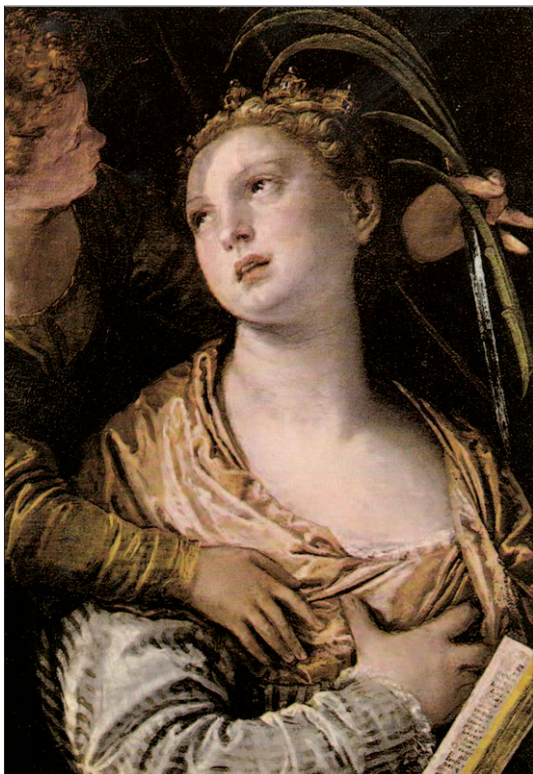
Tisková forma: PL 2 + 2 v šachovnicovém uspořádání

Papír: oz; Náklad: 180 tis. (obě známky po 90 tis.)

FDC (s oběma známkami): OTp; v barvě černé

Tisk: PTC Praha; Náklad FDC: 3.600

Zařadit opakovaně na známku stejné výtvarné dílo by šlo považovat za plýtvání cennou možností tak prestižního zveřejnění. Veroneseho obraz *Svatá Kateřina Alexandrijská s andělem* přitom vyšel už před devětdvaceti lety, dokonce v rámci stejné emise *Pražský hrad*. Rok 1988 byl tehdy zvolen vhodně, šlo v něm o připomenutí 400. výročí umělcova úmrtí a současně 460. výročí jeho narození (1528-88). Mezi tehdejší československou a dnešními českými známkami je však zásadní rozdíl, který opakování námětu nejen omlouvá, ale dokonce předpokládá a potřebuje – pro vzájemné srovnání. Obě rytecké transkripce můžeme porovnat s původní malbou.

Ondráčkovým tři desetiletí starým rytinám (šlo o vícebarevný soutisk) není co vytknout, v předepsaném formátu PL se zvýšeným počtem známek na šest a jejich zmenšeným rozměrem jistě dělal, co mohl.

Současné vydání je však jiné, a to nikoli jen z výtvarného, ale především z emisního hlediska. Česká pošta (v dohodě s vydavatelem, ministerstvem průmyslu a obchodu)

Ondráčkův rytecký přepis stejného díla představila ve dvou podobách – vícebarevně a černobíle. Považují to za zdařilý experiment, který má přitom skvělé před-

chůdce v dílech rytců z druhého až čtvrtého desetiletí po vzniku republiky. Tehdy přece běžně vycházely krásné ocelotiskové známky provedené jednobarevně. A právě ušlechtilý jednobarevný rytecký přepis vícebarevné předlohy umožňuje vidět ji v jiném světle; oproštěný od všeho „rušivého“ jde k podstatě věci, na dřevě samotného díla.

Je jasné, že takhle není možné postupovat vždycky, vydání známky ve dvou podobách je jistě naprostou výjimkou. Ovšem výjimkou zdařilou, na jejímž základě by bylo možné uvažovat o občasném obohacení emisního plánu o „velkoformátové“ známky zhotovené technikou jednobarevného ocelotisku, z ploché desky nebo rotačního. Přírovnal bych to třeba k fotografii: S nástupem barevné nezahynula černobílá, jen našla jiné, samozřejmě mnohem užší uplatnění. A stejně bychom měli přistupovat ke známkové tvorbě. Už proto, že v záplavě dávno samozřejmé barevnosti je monochromaticnost najednou jiná, zklidňující, někdy i trochu nostalgická.

Novinkou je zařazení autogramů obou tvůrců, malíře a rytce, na kupon malého přepážkového listu. To je dobré symbolické konstatování, že na základě obrazu vzniklo dílo nové, rytecké, a i jeho autor si zaslouží být patřičně uveden. Miloš Ondráček se jako jeho tvůrce úkolu zhostil na výbornou. Dokonce tak dobře, že se mi černobílá známka líbí víc, než barevná! A právě tváří v tvář takovým výsledkům se musíme naléhavě ptát, kdo nastoupí na místo současné generace mistrů rydla, až jej jednou pustí z ruky? (samozřejmě doufejme, že k tomu dojde za hodně dlouho). To je úkol především pro tiskárnu známek, které však jejich objednatel, tedy Česká pošta, společně s vydavatelem (MPO), musí vytvořit podmínky k jeho naplňování – minimálně tím, že ocelotiskovou technologii ve známkové tvorbě nenechají zajít na úbytě.

Oproštění jedné z dvojice nových známek od původní barevnosti obrazu je o to odvážnější, že jeho tvůrce byl považován za „největšího koloristu, který kdy žil, většího než Tizian, Rubens či Rembrandt, protože založil harmonii přírodních tónů v místě modelování námětu a poprvé použil metodu akademického šerosvitu“ (Th. Gautier, francouzský kritik, 1860). Jeho dílo je proto považováno za východisko pro celé moderní malířství. Delacroix o něm řekl: „Veronese pracoval bez násilných kontrastů a udržel sílu odstínu i ve stínu, pracoval tak, přestože všichni byli a jsou přesvědčeni o tom, že je to nemožné.“ A právě toho nejvíce ceněného se Miloš Ondráček vzdal a ukázal nám, že Veroneseho práce je vynikající i podaná v jediné barvě, černobíle. Odpověděl tak na dávno kritické hlasy, že jeho obrazy jsou povrchní, stojí jen na barevnosti a postrádají hlubší zamyšlení.

Malíř se narodil do rodiny veronského kameníka a snad i sochaře, a odtud je odvozeno označení, pod nímž je znám – z Verony, Veronský či Veroňan – tedy Veronese. Příjmení Caliarì (někdy i Cagliarì) zvolil podle Antonína Caliarìho, šlechtice, jehož nemanželskou dcerou měla být jeho matka. Na kuponu přepážkového listu je to i vyjádřeno jeho podpisem: *Cagliarì Paolo di Veronese*. Malířství se učil u Antonína Badileho, svého budoucího tchána. Po většinu života působil v Benátkách, kterým v té době patřila jeho rodná Verona. Jako většina italských renesančních malířů tvořil díla ze-

jména s náboženskou tematikou, a to nejen obrazy, ale i rozměrné fresky. Byl však i autorem řady portrétů a alegorických maleb. Proslavil se už po dvacátém roce svého věku, jako devěťadvacetiletý získal zlatý řetěz od senátu Benátské republiky za výzdobu knihovny sv. Marka. Některé z jeho prací jsou rozměrem skutečně obrovské, *Svatba v Káni* pro benátský benediktský klášter San Giorgio Maggiore je obraz dlouhý bezmála deset metrů (!) o ploše 66 metrů čtverečních! Veronese na něm zachytil i sám sebe a další tři slavné malíře své doby, Bassana, Tintoretta a Tiziana. Pro tak rozsáhlé práce – a pro množství zakázek, které jako respektovaný autor dostával – samozřejmě musel přijmout pomocníky, takže u děl z pozdějších let je těžké určit, do jaké míry je tvořil sám a co je prací jeho dílny. Veronese měl pět dětí, z toho dva synové se stali rovněž malíři. Příslušníci rodiny Caliarì, tedy Paolovi potomci, žijí v Benátkách dodnes.

A ještě krátce k námětu zobrazeného díla. Svatá Kateřina Alexandrijská byla podle křesťanské legendy vzdělanou egyptskou princeznou, která přestoupila na křesťanskou víru, již se odmítla vzdát, úspěšně na ni obracela své současníky, a byla proto umučena. Odmítla přitom nabídku k sňatku, který ji mohl zachránit, protože se zasvětila panenství. Někteří historikové však tvrdí, že předlohou kultu mohla být pohanská filozofka zavražděná naopak rozrušeným křesťanským davem, jejíž příběh byl církví silně pozměněn. Mělo se to stát počátkem pátého století a mučednice (ve východní církvi velkomučednice) je považována za patronku panen, učenců a studentů, ale i řady profesí, jako kolářů, tiskařů a námořníků. U nás byl velkým příznivcem jejího kultu císař Karel IV., na Karlštejně po ní byla pojmenována jeho soukromá kaple. Spolu se svatou Barborou, Dorotou a Markétou ji křesťané řadí mezi čtyři hlavní panny své víry. Na rozdíl od většiny jiných zobrazení ji Veronese na reprodukovaném obraze namaloval bez hlavního atributu jejího mučednictví, tedy kola, na němž měla být umučena (to však prý andělé na její prosbu zničili), ale jen s knihou, symbolem její učenosti.

Pro kresebnou výzdobu obálky dne vydání byla vybrána Veroneseho skica, jichž autor zhotovil velký počet a podle nichž vznikla v jeho dílně řada obrazů i po jeho smrti. V razítku je iniciála jména, pod nímž se proslavil.

FB

FDC

